

N°. 41.

Pirmdeenä 7. (19.) Oktober

1868.

Rahditajs.

Ceßschemmes sinas. No Pechterburgas: pahre fugga „Alexsander Newski“ bohjä-eeschanu. No Warschawas: Keisers karr-wihrus us-teizis un apschwinajis.

Wiffsemmes sinas. No Wahjemmes: pahre Seemela-Schleswigas atballschanu. No Hamburgas: Franzosene kontschandnezi. No Götteriku waltes: lauschu nemeers un schibbu wajtaschana. No Parichs: Spanijas sehneenes jatiffchana ar Franzoschu walbineeem. No Spantijas: pahre turrenes dumpy. No Turku waltes: pahre dumpofschanam. No Amerikas fabr. w.: pahre nefatzribu starp boltscheem un mellajeem eedshwotajeem.

Sittas jannas sinas. No Mihgas: pahre grunts atmina litichanu ammatneetu fanahschanas nammam. No Wiffsemmes: lohpu-sehrga beidsch. No Galles: pahre breesmahm, kas norikka zaur swehrem.

Jannatsh sinas.

Indeeschu diltwe pehz fawas tizibas. Teizams leelafungs. Rahds wahds pahre Tschigganeem. Sinua. Atbildes. Undeles sinas.

Reeliffumä. Reuzis mai kalleja-sellis? Pahre darba-landim un darba-almu. Laure un Swilpis.

Ceßschemmes sinas.

No Pechterburgas. Pahre ta fugga „Alexsander Newski“ bohjä-eeschanu wehl kahdas sinas warram doht, fo pahre to lassam Pechterburgas awiffes. Ruggis, lä jau sinnam, pee Süllandes krastra, netahlt no Lemwig pilkschetas us sehkli usfrehjis zaur to, ka straume un wehtra to no ihsta zella bij noschleebuse, prohti, tai nakti no 13ta us 14tu September. Ruggineeki redsejuschichi ugguni un to turrejuschichi par tahdu un tahdu bahkas-ugguni, us fo stubrejuschichi un tä us sehkli usfrehjuschichi, fur fuggis, no wehtras dikkt dausihts, stipri eespedees. Wdums të buhtu padauds, wiffu smalkt isstahstihlt, no ka jau zittu sinnam. Bet sinnadami, ka lassitaji to gauschi kabro sinnaht, woi augstais Ceßsirs ar eefrittis jubrä un lä wansch ihsti glahbees, tad to wajjadstgako të pastahstifim. Ruggineeki fawäs breesmäs bij ar leelgabbaleem schahwuschichi, us fo no

rihta agri swejneeki fanahza jubrmallä un no fugga darbojahs lairwa eet mallä un wirwes gallu isnesi, lai pa to warretu us mallu wilktees; bet wilki nekahwa, dsinna lairwu arween atpaktat. Kad no mallas sweeda to tä nosanktu raketu aparati, kam wirwe klacht, tad ta lairwa, fur 2 offzeeri un zitti matroschi bij ceßschä, to gribbeja fakert, eegahja wilas un apgabsahs. Kad pufadeenä weenu raketu gallu dabbuja notwert un glahbschanas-lairwa ar sirgeem tikka atwesta jubrmallä, tad glahbschana eesahfahs. Bet fo dohmajat, Ceßsirs negribbejis eet mallä, pirms kamehr wiffi zitti papreefsch isglahbti. Bet kad treschä reifa glahbschanas-lairwa us mallu gahjuse, tad admiralis us to pastahwejis, ka Ceßsirstam wajtagoht mallä eet un fazzijis: „Admiralis buhdams, es Juhfu Augstibai taggad pawehlu, man klaußiht un mallä eet.“ Nu Ceßsirstam pehz liffumeem bij japatlausa un wansch laimigi tikka mallä. — Tad wehl stahsta, ka Ceßsirs us wiffahm tahm breesmahm itt meerigi stattihees, ka paschi wezsee jubras-brauzeji, kas jau daschureij nahwes-breesmäs bhjuschichi, pahre to brihnojuschees. Turklacht Ceßsirs wiffseem lihds strahdajis pee fugga glahbschanas. — Pahre to pohstä gahjuschu fuggi rakta, ka tas 12 pehdas dsilli smiltis effoht eegrimmis un 80 zolles augstumä is uhdens. Warroht buht, ka tas fuggis lihds pawassarai tä paleefoht, jo tad warretu wiffmasal tohs leelgabbalus, maschini un zittas wehrtas leetas no ta glahbt.

No Warschawas. Augstais Kungs un Keisers wiffus karr-pullus Pohku semme atraddis til labbi, ka labbal newarroht wehletees; tadeht Pohku semmes pahrwalditajs un turrenes karr-spehta sin-

natajs grabhs Berg wisseem generateem un zitteem pulku waddoneem augsta Keisera labpatilschanu sinnamu darrijis un pawehlejis, ka teem saldateem, kam labdas gohda-sihmes, buhs dahwinah 3 rubtus un wisseem zitteem pa 50 kapeikahm.

Wahzsemes sinnas.

No Wahzsemes. Paher Seemeta-Schleswigu atkal fahrl wairak runnah 18 un ja ween Spanijas un Franzijas nemeeri neisjauts un awisehm pilnigu darbu nedohs, tad paher to jo deenas jo wairak fahrl spreek. Taggad, kad Dahni sawu walsts-runnas-deenu eefahlfuschi, pats kehniatsch paher to eefahzjis runnah 18 un teizis, ka wiasch schinni leeta paleeloh 18 pee ta, ka meera-derreschana Prabhgas pilsehtâ norunnah 18, ka laudihm pascheem buhs sawu waldischanu iswehleht un nosazihht, woi wiiani sem Pruhfchu, woi Dahnu waldischanas gribboht palikt un wiasch ne-eelaidischotees ar nelahdahm zittahm norunnah 18 un apsohlichanahm. Kas tad nu tahs ihpafchas norunnas un apsohlichanas tahdas irr? Laikam tahs, ka grabhs Bismarks fazzijis, wiasch nepatauschoht Schleswigu schkirt pirmal, kamehr Dahnu waldischana stipru galwofchanu buhschoht dewuse, ka teem Seemeta-Schleswigâ dshiwodameem Wahzeescheem pahri nedarrihs. Warr buht arri, ka newarr ihsti weenâ prahâ tikt paher tahm rohbeschahm, zit tah 18 buhs atdallihht. — Bet Franzuschi, kam Pruhfchu warra reebj, paher to spreesch wissu ta, ka Pruhfcheem peenahfotees us wissadu wihs meera buht un Dahneem to semmi atdoht. Laikam Franzijai peenahfotees, Pruhfchus spreek, lai ta darra. Nedsehs ar laiku, ka ta leeta paliks. — Franzuschi no ftaudibas arri tahdas wallodas islahdusch, ka Pruhfchi, un ihpafchi grabhs Bismarks, effoh 18 pee ta wainigs, ka Spanija dumpis iszehlees un ka Turkos ta neganti ruhghohht; laikam nauda ne-effoh 18 wis tau-pita, to wissu isdarriht, lai pasaulei dohmas un dar-rischanas greestohs us zittahm puffedm un lai pa tam Pruhfcheem buhtu pilniga walla, darbotees pa Wahzsemmi pehz sawas patilschanas. Kas nu tahdas pasallas lai tizz? Spaneescheem un Turkeem dees-gan eemeslu pascheem, kadeht dumpi zelt un teem newaijadseja wis usflubbinafchanas no zittas puffes.

No Hamburgos. Nefemm kahdai jaunai Franzijas reisneezei te flitti nogahjahs muitas-nammâ. Winnai bij dandj glihti eefetas Wahzu lassamas grahmatas lihds, par to, sinnam, nelahda muita naw jamassa. Muitas fungi par til glihti eefetahm grahmatahm brihnodamees, tahs gribbeja lab-baki apflattihht; bet til to grahmatu wehra wallâ, tad tahs wahlôs nebij nelahdas papihra lappas, bet ffunfligas dohjes, fur eefschâ wissadas pee seeweefchu stahtes peederrigas prezjes, ka bantes, spizzes, krahgi, pehrles, smalki lakkati, riaki un t. pr. Sinnam, ka schahdas grahmatas muitas-fungi kihlaja un til tad frellenei atkal isdewa, kad ta peederrigu muitu, un strahpi par flehpfchanu bij aismakfajuse.

No Chstreifu walstes raksta wehl arween paher laufchu nemeeru, Galizija un Prabhgâ. Te Prabhgâ 4tâ Oktober nemeerigi laudis pulzejuschees lohpa sawas dumpja runnas turreht; atraddusch sawâ starpâ arri schihdu, to par spijonu turrejuschi un nu til nehmuschees to pehrt pehz patilschanas; pehzati to wilkusch us uppi flizinaht, to gan naw padarrijusch un gahjuschi atkal ar wissu at-pakkat; bet nu ar pamannijusch, ka usari nahloht schohs islahfht un dewusches lappas. Pat karraspehham grubt bijis tohs pawiffam aisdshht prohjam. Zembergâ tee atkal schihdeem uskrittusch un tohs fahlfusch pleht un fist un t. pr. Ta tad newarr sinnah 18, kad Chstreifu semme, kam jau bes tam ar saweem biskapeem leelais karschs, weenreis pawiffam nahks pee mihta meera.

No Parihses. Franzijas keisers Napoleons jau wairak reises effoh 18 teizis, ka ne us kahdu wihs taggadejas Spaneeschu darrischanas ne-eemaisfchotees, ir tad ne, kad tee republikas waldischanu eezeltu. — Pahwests kehneenei-rakstijis grahmatu, ar to to eepreezina un pamahza, scho frustu pazee-tigi panest. Sakka, ka kehneene ar sawu familiju drihs aiseefchoht us Rohmu dshiwohht. Kad kehneene no Spanijas Franzija eebrauzâ un Biarizzes pilsehtâ ar Franzijas keiseru un keisereeni fatikkahs, tad firds-fahpes tai bij leelas; un kad ta no wahgeem islahpuse, dsirdeja, ka no rindas, kas patlabban no Franzijas us Spaniju te garram brauzâ, daschi nebehndneeki beskaunigus lammaschanas wahrdus kehneenei dewa dsirdeht. — tad tai affaras bij jarand. Winna kehrahs keisereeni ap kaku, fahbra keisera rohku un tad wihs tshetri, keisers un keisereene, kehniatsch un kehneene gahja bahmuschannamâ eefschâ, un abbju semnju gohda-neffeti palikka pee durrihm stahwoht. Tikai 20 minutes angstee weesi palikka lohpa un tad fahpigi un behdigi schkibras. Keisers gan noturrejahs meerigs, keisereene til ar warru spehja sawas affaras fatur-reht un keisera prinzis brihnijahs azzis isplehtis, bet Spanijas frohna-prinzis teffeleja schury un turp. Tad kehneene un kehniatsch atkal kahpa wahgôs un stuhpstidamees atwaddijahs no Franzijas wal-dineefchem. Tapat ar dandj no kehneenes pawad-doneem atwaddijahs un greesahs atpakkat us Spaniju. Keisereene paher dandj bij raudajuse; kehneene gan luhloja smaidihht, bet tas winnai neisde-dewahs wis. — Schkirschanahs bijuse til behdiga, ka behdigaki newarroht buht us kahdahm behrehm. Un pateesi te ar' effoh 18 bijufchas behres tahdam keh-nina ziltis gohdam, kas 200 gaddus paher Spanijn walbijis un nu pee Franzijas keisera waldischanas kahjahm Biarizzes pilsehtâ nomirris. Waggoni tikka aismehrti, brauffchanas-sihme tikka dohta un Burbo-nistu behrineeki brauzâ tablat.

No Sanijas. Paher ta dumpja eefahltumu zittas sinnas taggad sakka ta: Spaneeschu waldischana

jau Juli mehnesti dabbujuse sinnacht, ka 25tä August leels dumpis iszelschotees. Bet kad ispaudusehs tahda sinna, ka Franzijas keisers ar Spanijas kehneenei faeefchoht us farunnaschanohs, tad nemeerigee to dumpofchanohs nolikka us wehlatu laiku. Kad nu sinnamä beenä dumpis nezehlahs wis kahjäs, tad waldifchana tizzeja, ka dumpineeki fawas kaunas dohmas effoht atmetufchi un tadeht notaweja wiffu, kas buhtu jadarra par aiszargafchanu. Kad nu pehdigi atkal ta sinna isgahja, ka kehneene us Franziju brauffchoht, tad dumpineeki ispauda tahdu sinnu, ka Napoleons kehneenei mahzifchoht, kas tai jadarra. Schahda sinna nebuht nepatikka lepneem Spaneescheem, kas nelo negribb peenemt no ahrsemmes. Ministeris Gonzalez Bravo, tad, kad kehneene jau bij aiszreisofuse, Madride to dabbujis ohst, tuhlin steidsahs pee kehneenes us San Sebastian pilssehtu un luhdja pawehleschenu un warru, nemeerigeem pretti turretees. Bet kad kehneene saweem generaleem ustizzejahs, ka teegan spehchoht sawaldiht, tad winna grahsam Ghesste usdewa, jaunus ministerus eezelt. Bet kad arri schis aiszildinajahs, ka winsch newarroht no sawa saldatu pulka atstahtees, tad kehneene dewa generalim Konfcha to warru un to tuhlin eezehla marschalla gohda. Ka tas wiss nelo wairs nepalihdseja, to jau sinnam. Dumpineeki schoreis wiffu bij eetaifjufchi ar leelu apdohmu, tä, ka teem tas mas pulks prettineefu nelo newarreja skahdeht un karraspehks wiss itt drihf winneem padewahs, kad redseja, ka schoreis teem wairs newiltees un ka kehneenei wairs spehja nebuhs, winnus pah to fohdiht. — Tä nu sinnam, ka Spaneescheem saws stikkis schoreis labbi isdewees un tee leelatee meisteri pee scha darba bijufchi erzogs Serrano un generalis Prim, kas ar leelu gohdu un gawilleschenu Madride pahnahloht usnenti. Serranos fanemschana 3fchä Oktober bijuse til warren flaihta, kahdu Madrideschi wehl sawä laika nebij redsejufchi. 50,000 zilweki të winnam usgawillejufchi. Papreefschu tam nahja weens pulks juhras-karra-spehta. Winsch pats jahja us stalta sirga un laudis ar warren flannu preefa-kleegschenu winnu apfweizinaja. Preefschä tam neffa leelu birgerufrohni, un laudis speedahs winnam klast rohtas butfchoht. Kahds lungs, kas pats ar sawahm azjihm to wiffu redsejis, raksta tä: Man pafscham fewi waijadseja jautahst, woi esmu Parihse, woi Madride? woi taggad 1848tais jeb 1868tais gab? Wiss tas, fo të redsu, irr tas pats, kas 1848 Parihse notikka! Es redseju tautas-gwardus täpat mascheerefoht un kleebscht: „Lai dsihwo brijwiba! Mohst ar teem Burboneem.“ Regimentes saldati gabja un kleebsa: „Lai dsihwo armijas!“ Es redseju wiffadus karrogus un uswarreschanas-sihmes, wiffi nammi bij pufschkoti, preeks us wiffu fuschu waigeem, ustizzeja katrä firdi. Wai ta naw Parihse tä ka bij 1848tä gaddä? Pilnigi ta patte, tillai të truhst tahs barrikades un affins arr të netikka isleets, ka toreis tur.

Madride taggad isfkattahs, ka ta wiffu-laimigala pilssehta, til ween wehl fohti brijnodamahs, ka winnas eenaidneeki til ahtri uswarreti. Us wiffieem muhreem laffa tohs wahrdus: „Mohst ar teem Burboneem! Lai dsihwo brijwiba! Lai dsihwo tautas waldifchana!“ — Saldati wiffi isturrabs us to labbato wihfi, — wiffas waktis irr atkal eetaifitas, polizeja taggad dauds labbaka un t. pr. Kad Serranos ar tahdu leelu gohdu pulkes zekä kaitoht bij usnents, tad tas kahdus wahrdus no ministerijas namma ballona us laudihm runnaja un generali Prim apfampdams fazzija: „Lai dsihwo tautas waldifchana! Mohst ar teem Burboneem!“ Tä tad nu Spaneeschi taggad ka no preefa peedsehrufchi wehl arween gawille, preezajahs un irr weenprachtigi pee wiffa, fo gribb eetaifihst. Pagaidu-waldifchana sem erzoga Serrano un generala Prim waddifchanas irr eezelta, kam jarihlo, ka lai tautas weetneeki lohpa fanahst un pastahwigu tautas waldifchenu dibbina. No wiffahm walts mallahm jau sinnas nahlfuschas, ka ar to pagaidu-waldifchenu un winnas darrikschenu wiffi pilnä meerä un wiffur jau eezelti jauni gubernatori. — Bit taggad no wiffa prohtams, tad gan Spaneeschi, no apspeestas buhschanas dauds zeetufchi, taggad nemmahs eezelt pawiffam jaunus likkumus. Staryscheem jauneem likkumeem arri isfluddina tizzibas brijwibu un laudis effoht pawiffam launi us saweem preefsterem, kas lihds schim tohs turrejufchi tumfiba, un bislapi redsedami, ka ar sawu prettistihwefchanohs nelo ne-eespehs, arr fataifotees jannai waldifchanai padohtees. Muhti nekur nedrihtfoht parahditees, ja negribboht, ka teel no laudihm apmehditi. Laudis kleebscht: „Mohst ar konfordatu! Mohst ar teem Rohmas plehsoneem! Lai dsihwo brijwa Rohma!“ Kehneene, lai gan taggad sweschä semne buhdama, tomehr mutti neturra wis, bet dumpineefem pretti turredamees, waldineezes garrä un spehta rakstijuse leelu garru grahmatu, ar fo teem peerahda, ka tee ar sawu dumpofchanohs grehfojufchi prett sawu tehwasemmi, waldifchenu un swehtu tizzibu, sawu swehrestibu pahrlausdami. Winni ar to pa kahjahm minnoht sawas tautas gohdu, semmi weddoht pretti pofstam un leelai famaitaschanai ic. Lai tadeht wehl pee laika apdohmajohst, kas teem pee ihsta meera waijadfign un lai apzerroht, ar kahdu gohdu un zil laimigi schi kehnama zilts jau til ilgi pah Spaniju waldijuse un Spaneeschi warrejufchi us sawu gohdu lepni buht. Lai ne buht nellaufoht teem trakkeem, kas eedohmajufchees kaunä prahtä wiffu labbu un kahrtigu buhschenu apgahst un Spaniju nowest no ta zekä, pa fo ta eet us laimi un labllahschenu ic. Winna nebuht to tä newarroht pamest, bet gribboht sawu walsti atstaht sawam dehlam, ka ihstenam frohnamantineefam, — to walsti, fo winna ar sawu tautu täpat lohpa leelas gruhthibas pancdama, ka arri laimi haudidama, 35 gaddus laimigi waldijuse ic. Tadeht winnas zerriba effoht stipra, wehl us preefschu wiffu

turreht fawâ zeffâ un ar winneem kôhpâ strahdabt kâ peenablahs un t. pr. — Kâ rahdahs, tad winnas teepfchanahs tâpat buhs un paliks welti, kâ Neapeles, Hannoveres un dascheem zitteem walvineeem.

No Turku walstes. Taggad falka, ka gan neeki ween effoht ta siana, kas fluddinaja, ka kahda fleppena beedriba gribbejuse sultanu no waldischanas ammata nogahst. — Kandijâ, kâ dsird, attal effoht Turku prettineeku pulks iszehlees, kam 8000 wihri. — Sultans dikti dufmigs us Greekeem, ka tee nelaischoht us mahjahm tohs Kandeefchus, kas nemeera deht tur aisbehguschî un taggad gribboht us mahjahm nahst. — Us Rumaniju arr sultans weenadi wehl neturr' lahga prahtu, tizzedams to, ka Rumanija palihdsoht Bulgaru dumpineekeem rihfotees un Turku walstê eekrist. Salka arr, ka sultans Bulgarijas biskapeem wehlejis bes Greeku wirfneezibas pascheem fawu basnizu waldbiht, kauschu ffohblas zelt un pascheem fawus semmes-fargus turreht sem kristiteem offizereem.

No Amerikas fabeedr. walstehm. Tê pabr scho walstu striddehm kuhdu dauds ko stabstihst, ja muhsu lassitajeem tas wiss ko derretu. Mehs tadeht tik dauds ween teiksim, zif derv sinnaht, kâ ar Amerikas buhschannu schim brihscham stahw. Rihwes uu kildas tur netrubbst, ihpaschi stary baltajeem un melnajeem Amerikas eedshwotajeem. Baltee melnohs, kas libds schim teem bijuschî wehrgi, tã eenihduschî, ka nekahdâ wihse teem negribb pilnigas teefas un wakkas wehleht, — kas tomehr teem jawehle, ja negribb wezzâ taunâ neflawa palikt. Tad nu noteel strididini neween ar wahrdeem, bet jo wairal ar darbeem, pee ka ikreis baltee tee eefahzeji un uabbageem melnajeem tad klahjabs flitti, jo ikreis' kahdi no teem fawu dshwibu saude. Nupat no Kamilla pilssehtas, Georgias walstê, melde, ka tur kahdâ stridê 70 zilweki eewatnoti un nokauti tikfuschî. Baltee, kâ falka, eefahfuschî. Tê bijuse fanahfchana us kahdu nospreeschannu, baltajeem un mellajeem. Baltee kildu tadeht eefahfuschî, ka melnee liffumeem pretti apbrunnoti fanahfuschî. Kahds peedsehris baltais kildamees us teem mellajeem schahwis un tee tad us tahdu paschu wihsi eefahfuschî ar schauschannu pretti turretees; bet baltee mellohs uswarrejuschî. Tê tad nu baltee tâpat liffumeem pretti bijuschî apbrunnonjuschees, kâ melnee; melnee laifam to darrijuschî tikfai no baltajo warras-darbeem bihdamees. Presidents taggad effoht lizzis to leetu ismelleht, bet — ko tas derrehs! Nemeers wissur tahds, ka to ihpaschu walstu walvineeki luhguschees, lai karra-fpehtu winneem subta palihgâ, tohs pahrgalwneekus fawaldbiht. Sinnams, ka taggad tee Deenwidneeki us to zihthas un darbojabs, ka attal tahdu presidenti warretu eewehleht, kas us winnu puffi stahwetu un ka warretu wezzo mehrgu-buhschannu pamasam attal eewest atpalkat. Tomehr tizzam, ka Seemetneeki nekaut' tai leetai tik tahf' eet, redsedami, kâ jau taggad eet ar to glehwo Dschon-

sonu. — Pabr to zittreiseju dumpineeku presidenti Dahwi taggad dsird attal to, ka winsch wehl nemas ne-effoht teefahst; un ta teefachana attal atzelta us nahlamu laiku. Laifam gaida, ka winsch nomirtu bes teefachanas. — Seemetneeki tohs usmahfuschohs Indianeefchus effoht arr schoreis pawissam uswarrejuschî un pabr fawahm robbeschahm probjam aisdjinnuschî. — Presidents Dschonfons zaur fawu walstu wehstneeku Englandeefcheem sinnamu darrrijis, ka Merz mehnesi nahfoshâ gaddâ winsch Englandi apmekleschoht. — Sabeedrotu walstu waldischana taggadeju Spanijas pagaidu-waldischannu atsinnuse par peenemamun un no fawas puffes to apstiprinajuse.

Zittas jaunâs sinas.

No Rihgas. 20tâ September tê Rihgâ Wehwer-eelas gallâ ar leelu gohdu grunts-afmini liffatam nammam, ko wiffi Rihgas ammatneeki kôhpâ buhwehs few par faeefchanas-weetu wiffâs waijadshbas. Laifs bija kôhti jauks un bij kâ peebahstas ar kaudihm wiffas tahs celas, pa kurrahm ammatneeki pehz fawas kahrtas ar faweem karrogeem un mustihki no gildes-namma us buhwes-weetu gahja. Pee grunts-afmina liffchanas dseedaja garrigas dseemas un to eefwehtschanas-runnu turreja superintendents Dr. Boelchau.

No Widsemmes. Nahdahs, ka ar to weh-fako laiku, kas taggad eestahjees, ka leefas-fehrga pee lohpeem fahl nostahtees. Widsemmes gubernijas awises pehz dokteru sinnahtu pasluddina, ka Widsemme, kamehr ta fehrga eefahfusches, no 29ta Mai libds 10tu September pawissam 7013 lohpi ar to fehrgu eefirguschî, atweffetojuschees 2170 un frittâ-4840. 10tâ September wehl 3 ween palikkuschî flimmi.

No Halles pilssehtas, Wahzsemme, 15tâ September raksta, ka tai deenâ, kad tur leels lohputirgus bijis, notikkuse breefmiga nelaim. Pabr tirgus plazzi pahri brauzis wesums, fur kahdas menascherijas (swehchu semmju swehru-rahdischanas) peederrigi swehri fawos buhrôs tikfuschî westi. Buhra durrihm no braufschanas bulte bij palikkuse swabbada un tahs us reis atwehrahs wakkâ. Paslabban arr diwi lahtschî breefmigi ruhdamî mettahs abra un uskrittâ dauds zilwekeem. Diwus zilwekus tee us weetas nokahwa un saplohstija un treschajam schohfka-kawlu falauja, ka tas arri wairs nepaliks dshwotajs. Wiffi tirgus kaudis breefmigi pahrbihjabs un Deewa laime bij, ka pulzinsch saldatu no munstureschanas nahldami tê zauri gahja, tee ar fawahm bajonetehm tohs breefmigohs swehrus noduhra.

Jaunakahs sinas.

No Wehterburgas. Augstais Kungs un Kellers Leelfirstu trohha-mantineeku wissaugstakt ezehlis par general-leitnantu.

Rischni-Nowgorodâ tai natti us 25tu September nodehs weens namis ar paschu mahjas-faimneeku un wiinna peederrigeem.

No Mailandes. 5. Oktbr. Kreemu semmes augsta Keisereene të یر atrauktase, tapeh, ka pluhdu deht tai no Sternobbiās waijadseja atkablees. Keisereene të dšhwō tehnischā pīll, to tehnisch winnāi par dšhwōlli nodewis.

No Parihfes. Franzuschi flawe Spanijas jaunu waldischanu un fakta, ka winnāem netahda eemesla ne-efsoht tai cenaidu rabbih̄t un fawu wehstneeku faukt mahjā.

No Spanias. Augstakai pagaidu-waldischānai یر eezelti: par gohda presidentem Serrano un Prim, Aguirro par ihsto presidenti, Rivero un Wega de Armijo par wize-presidentem. — Grabiš Girgenti, tehnineenes Stabellas snots, aischēdšis us Portugali. Jauna waldischāna dohna, wehrgu buhshānu sawā Kubas fallā nozelt un papreetsch to Neegeru behrnus par brihweem nofazziht.

No Madrides. Generalis Nowaltches, kas tehnineenes teesās aischahweja un tiffa fashauts, ne-essoh̄t wis nomirris. bet dšhwō un labbojotees.

No Lissabones. Portugales tehnineene Maria Pia gauschi flamma.

No Konstantinopoles. Sihrijā daschi Englandseschi sanemti zeet, tadeht, ka tee turrenes eedšhwotajus us dumpti stubbinajuschi.

No Japanas tahda sinna, ka Zukahana un Simoda pilskoh̄tās pee wisseem wahrteem peestlas pawehleschānas, kas Japaneescheem aischēdšis krištigu tizzibu peenemt. — Kihūā, Wuchang pilskoh̄tā pee missionareem notiffuschi waras-darbt. Englandses waldischāna tuhlin nehmušes misjonarus aischahweht.

No Bucharas raksta, ka ta parteja, kas Kreeweem eenaidneze, essoh̄t emiru zeekumā cemettuse un tadeht Kreemu farra-pulki steidjotees turp, emiru atrwabbinah̄t.

Judeeschn dšhwō peh, fawas tizzibas.

Moschehlojama leeta, ka mihteem Latweescheem lihds schim wehl truhlt ihstenu missiones-awischn, tur itt plafchi un pilnigi pah̄r teem Deewa schēhlaštibas-darbeem, to wiasch tabtās semnēs un juhras fallās nabbagu paganu starwā pastrahda, warretu sinnas dabbuh̄t. Daschs wehl gluschi maš pah̄r to to sinna un tadeht tam newarr buht fita šrds, ar sawahm luhgshānahn un dahwanahn Deewa walfibai palihgā eet. Winnā šrds wehl naw pah̄rleejina, zik nelaimigi tahdi zilweh̄t یر, kas grehkeem par wehrgem paliffuschi deen' un natti nahwes bailibā stahm. Wes tam, wiasch arri wehl nesinna, no šrds preezatees pah̄r to gaischumu un spohoru rihta-swaiglat, kas pah̄r mums tik mihtigi spihd un šrdis eepreejina, tapeh, ka wiasch nepashtit wifas tumšbas breesmas un winnas beedekus. — Tadeht gan japreezajahs, ka pagaidahn یر „Mahjas weesīs“ یر usnehmees, laudihm kahdas sinnas no Deewa walfibas leetahn peenest, un itt femischti pah̄r to, ka wiasch arri no Indijas jaunahn ewangeliuma-lutteristahn draudschm stahita. Dauds lassitajeem tal patiks wehl wairaf peh, Indeescheem, ihpafchi pah̄r muhsu jauneem tizzibas beedreem, teem Tamuteem, to palassih̄t? Tadeht یر es no fawas pufes teem gribbu pasneegt, to no Wahzu missiones-lappahn ešmu isnehmis, zerredams, ka „Mahjas-weesa“ redaktehs scho mannu rakstu sawās lappās e-nems, ja woen warrehs. Bet nestahstischu pah̄r teem Indeescheem un Tamuteem, kas jau pee krištigas tizzibas peegreest, — stahstischu pah̄r teem, kas wehl tumšbā un nahwes-ehnā maldahs, falihdšnadams winnu tizzibu zik ihsumā warreeshu, ar muhsu tizzibu un wisppapreetsch deht labbalas sapraschānas peh, pašu to semmi.

I. Indija.

Indija pašah̄w no diwi leetahn pušfallahn, kas tohp

fauktas weena Preeksch, ohtra Paktat-Indija*); abbas kohpā یر 100 lihds 110 tuhstlofchu kwadrat-jeh tšhetrefan-tigas juhdšes leelas. Paktat-Indijā wehl pah̄r leeku beesa garriga tumšba mahjo un tur wehl gandrihs nemas nekahdu krištigu missiones stanziu, kas یر tahdu weetu, tur paganeem ewangeliumu pasluddinadamee mahzitajit dšhwō, naw; tadeht arri no turrenes maš ween sinna dabbujam, un taggad pah̄r to nerunnasim.

Preeksch-Indija یر 70,000 kwadrat-juhdschu leela, — tik leela, ka wiffa Giropa bes Kreemu- un Sweedru-sem-mehm. Winnā یر krištantiga un eesteejāhs Indijas-juhā, tadeht tai arri pušfallas wabrds peelitts. No pašas Ašijas winna noschirta zaur teem pašaulē wifsaugstaleem muhsigeeem sneega-kalneem, Himalaja. Semme یر tohti augliga, tā, ka daschs muhsu Widsemnē kahdus smilšchu-kalniaus jeb pleena-semmi gruntigi apstrahdajoh̄t maš augstus dabbudams teeschm Indeeschus apflausu, tad simatu, zik tee weegli pee baggatas pfauschānas un Deewa swebstibas teet. Bet tahds tomehr atkal newehlefees wis Indijā dšhwoh̄t un ne-eelahrofees winnas labbumu, tad dširdehs, zik tur sawās gais. Weenā gaddalāikā të یر tit karšis, ka Giropeeschi til rihtōs un waktarōs drihst pa lauku staigah̄t. Daudsreis semme no leela karstuma paleef gluschi bruhna un šarfana. Bet tad tad tee leetus-mehneschi peenah̄t, tad baggati angli rahdahs. Ribschu-lauki isdohd 3 woi 4 reises par gaddu kuplu pfauschānu; wiffa ta semme tohp pilna ar tahdeem augkeem, to mehš Giropeeschi nemas nepashtitam. Bes ribscheem, kas یر Indeescheem iddeenischka barriba, tur aug tohti, no kurru spaltwahm kohkwillu (bohmwillu-Baumwolle) šakrah, lihds, indigo, maggonas preefsch opiuma, to winni ka pee mums tabaku pihe, pipperi, zuktura-needras, kappija u. t. p. Tur arri aug wifskaitakahs pufes, ka rohšes, no ka rohšchu-elji taisa; lotos-pulle, kas gandrihs ka muhsu uhdens-liljes us dihteem un uppehm baltōs un rohšchu šarlanōs seeddš isplaukt. un daudj zittas. Ihpafchi webrā leekams šchē یر weens koh̄ts, to par banianen-kohlu nofaz. Schis papreetsch tapat ka katrs koh̄ts weens pats isdihglt un paug, bet pehjal sarrus ka šrahmus appalā rinki nolaišch us semmēs, turri tad, ka daudsreis muhsu dšhwō-kohka šarri, tur eesafnojuschees tihri stahnu us augschu kohdahs. Kad šchee šarri pa-anguschi un pašchi šasarrojuschees, tad tee šarri šarri atkal tapat darra un t. vr. Brihnum smulki tahds koh̄ts, kas heidsoht leeku ruhmi eenehmis, isfatto-tees. Wes tam tur wehl daudj palma-kohlu un zittu brihnum flausu mums nepashtitamu kohlu aug. Arri swebru un putnu šchē leels pulks, ka to jau katrs neprattih̄s, tadeht, ka tur seemas naw; یر daudj pahwu, papagaju, šakabu, šasamu, mehrafku, elefantu, šaju, aliu; turklah̄t یر arri daudj tigeru, leopardu, krododilu un nahwigu tšchwšku, kas pa dahreem un pašchās islabās lohšchna, tā, ka zaur winnu reeschānu weenā peerendel stunda pagallam warrit. No mineratu-walšis tur atrohdamš dšess, almiān-ohgles bes galla; turklah̄t wifsdahygee almini, ihpafsch dimants.

II. Indijas eedšhwotaji.

Schi leela semme taggad Englandsescheem peeder; bet ihpafchee eedšhwotaji یر 140 millijoni Indeeschn. No pebrwes bruhni tee یر nesmuftti, smudrei anguschi, ginddeem matteem, ar bohmwillas drehbes-gabbalu apjohšuschees, jeb wehl pah̄r to apsegguschees ar kahdu tšhetrituhrigu drehbi, bes knohpehm ur bantehm ka ar meh̄teli pah̄r plezjeem; seeweefchi un behrni wehl peefarr wifadus selta un

* Leez wehrā: Weena Amerikas dalka brihšcham tohp faulta par Indiju, bet par Paktat-Indiju, tapeh, ka Kolumbus 1492 to par Indiju dohmadams tā nofazja; Amerikas eedšhwotaji teet faulti Sudjaneri.

Fubra pufchtus pee rohtahm, aufthm, zeffgalleem un elto-
neem. Winau dshwohki irr pee nabbageem buhdinas ar
feenahm, kas no semmes fameftas un diwi ohlektis aug-
ftas, ar palmu lappahm apumtas un dafchreis no firbis-
tohta apaugufchäs; baggatafeem irr muhra mahjinas, gan-
driß 4 ohlektis augftas (no keegefeem), ar weenu pafchu
Luhfu, kas tas patß lohß, ta patte durwis; abrupffe irr
paleeweens (Verandah), pajumts preeffch faules us bam-
bus-tohta meetineem uftatfhts, fem kurra Indeets leelako
dattu deenas pawadda. Mahjas-leetas Indeeßchi nemihko;
til ween wifßbaggatee fawds namnds tahdu benki jeb galdu
eeleef, gribbedami täpat darriht, lä Giropeeffchi, — zitti kau-
tini peeteel ar tahdu pahri mahlas jeb miffina pohdu preeffch
wahrifchanas jeb uhdens atnefchanas un tahdu mafchu
(Winfenmatte) preeffch dafchadahm wajjadßbahm. — In-
deeffchi irr eedallijufchees ihpafchäs kaffes jeb kahrtäs, no
furrahm ihpafchi tahß fchetras: preesteru-kaffe, farra-wihru
kaffe, semmes kohpeju- un kaufmannu kaffe un ammatneeku
kaffe weena ar ohtru nemas kohpä nejauzahß. Pee pree-
fteru kaffes peeder ihpafchi tee „brahmihni,“ peß Indee-
fchu tizzibas rafteem no „Brahma“ zehlfufchees. Schahß
kaffes weena no ohtras tä atfchthruschahß, ta to par leelu
grehtu turr, tad tahds puifßs meitu no ohtras kaffes few
par feemu nemm. Kad weenas kaffes kaudis ehd, un pee
teem tuwojahß tahds no zittas kaffes, tad wianni tuhlin
ehdeenu turr par appagnitu, to labbat atftahj un aifheet
prohjam ne-ehdufchi. Ja tahdi, kas nau no weenas kaffes,
netihfcham kohpä fadurrahß jeb weens ohtru aifkarr, tad
winneem abbeem dauds jamaßgajahß ar fwehtahß uppes
uhdeni; bet ja tee tihfcham weens ohtram peedurrahß, tad
tee abbi no kaffem teel ifflehgiti; no tam irr zehlfufchahß
wehl zittas wifßwairaf nizzinatäs un par nefchthftahm
nofauttas kaffes. Tas patß noteel, ja tahds Indeeß ar
weenu Giropeeti kohpä ehd. Weenreis atradda tahds Eng-
landeeßchu farra-wirßneeks Ganges uppes-mallä brahmihnu,
kas bij flims us mirfchannu. Redfedams, ta fchis til at-
ftahß tur gulleja, winfch no lihßzietibas tam pafneefßa
kaut to preeffch eebaudifchanas, tä, ta tas zaur to no nah-
wes tappe ifglabbahß. Bet nu wianna raddi to wairß
ne-erandßja un tas no kaffes tiffa ifflehgts. Dffizeers
to peerehma pee fewis, bet pateizibas weeta dabbuja no
ta, kam winfch dshwibu glahßis, tiffai lahßtus, tapeßz, ta
fchis nu bes kahrtas palizzis. Redfeet, tahda tautas wee-
nadiba! Af zil tas irr par leelu kawelli, toß pee ewan-
geliuma pateeffbas atgreest! Zil labbi mums, ta mehß tee-
kam mahyiti, ta mums irr „weens Deens tas Zehms,
weena tizziba, weena krittiba, weena zerriba,“ un drißftam
dßeabaht: „Wiffi, wiffi brahß effam, weenam Deenam pee-
derram un t. pr. P. S. —“

(Us preeffchu wehl.)

Teizams leelßkungs.

Mihgas Wahzu awifßes laffam fchahdu ftauu: „7tä
September f. g. bij femneeku weetneeki no 7nahm
weenam lungam peederrigahm muifchahm un 6 drau-
fehß (kam pawiffam kohpä 7000 dahldera wehrti-
bas femme) fanahßufchi kohpä tai leelä muifchä, fur
leelßkungs patß dshwo. Muifchu leelßkungs J. v.
W., kas fefchus gaddus bijßs fweßchumä, toß kau-
dis mihligi apfweizinaja un tad fazzija: „Schinni
brihdi, kad es pirmu reis Zums preeffchä weddu fawu
wezzako dehlu (kas irr 11 gaddus weßß sehßß) fawu
peßnahßlamu weetneeku un mannu muifchu manti-
neeku, fchinni brihdi firßnigi wehloßß, ta Zuhß wiannu
arr weenumehr tä mihletu, lä manni un winnam

tä ufßtizzetohß lä man. Zil tohti manna firßß rußp
pahß Zuhßu labßlahßchannu, to Zums atfal gribbu
rahßiht zaur to, fo Zums par labbu efmu nodohmajis.

1) Pa dafchahm reifchahm agratös laiflös Zums
efmu leeneßß us atdohßchannu 4500 puhßus dafcha-
das labßibas, — fcho parradu wiffu Zums atlaißchu.

2) Preeffch tahm pagafßtu waldbifchannas mahjahm
un ffohlabm, kas Zums jabuhwe, fchliakofju latram
pagafßtam 8 puhru-weetas femmes tais weetas, fo
ar fawu weetneeku efmu norunnajis un kas Zums
pa rohtai. Ja fchee pagafßti wehletohß, fchahß mah-
jas ar leelafu femmi eetaifßht, tad labprahß no tahß
tur klabtaß buhdamas femmes pahrdohßfchu til dauds,
lä wehlefesß un par tahdu mafßu, ar fo warrefeet
meerä buht.

3) Schahß ehßas jataifa no muhra un es turklat
par walti dohßfchu toßß wajjadßfigus buhwloßtus un
mafßu, preeffch wajjadßfigu keegeku dedßinafchanas,
un tad wehl preeffch buhwefchanas mafßas latram
pagafßtam 1000 rubßus.

4) Preeffch ffohlmeifteru lohnefchanas tais 6 pa-
gafßta ffohläs ilgaddä dohßfchu 500 rubßus.

5) Preeffch doktera mahjas buhwefchanas dahwi-
nafchu 5000 rubßus.

6) Täpat arri preeffch flimneeku namma buhwef-
chanas dohßfchu 5000 rubßus.

7) Preeffch doktera fahlehm, kas pehrkamas, par
wiffahm 6 draudfehßm ilgaddä fchliakofßchu 250 rubß.

8) Kad zaur to pafßahwigu faufunnu fchinni gaddä
pfaufchana mahja, tad preeffch teem, kam wairaf
trußfums, dahwinaju 3500 rubßus. To fchahß nau-
das isdallifchannu atwehlu tahm 6 pagafßtu waldbi-
fchannahm pafchahm.

9) Lai gan fchinnis pagafßtös no fenn laifeem
bijßß tas eeraddums, ta to mahju, fo tehws us renti
turreßß, peßß atfal deßßß usnehmis, tad tomehr weh-
loßß, ta Zuhß taggad to labbumu panahßtu, turp-
mal dshwoht fawä pafchä grunte. Pee mahju pahrdohß-
channas es nemas nedohmaju, pee ta leelala tir-
gus turretes, bet pahß wiffahm leetahm wehloßß,
lä latris taggadeßß mahjas rentineeks paliftu fawas
mahjas gruntineeks. Tadeht efmu nolizzis mehrenu
tirgu, tä ta tas peßß latras mahjas femmes ihßßas
wehrtibas no 100 rubß. kaphß lihßß 150 rubß. tä,
la zaur zaurim par dahldera wehrtibu neißnahßß
dahrgakt nekä 125 rubßi. *) Arri par fcho mehrenu
tirgu dafcham bußß gruht, fawu pirkunnu tuhlin maf-
fahß, tapeßß la fawu krahjuminnu jau isdewufchi
femmi pahrlabbodami un labbas ehßas buhwedami;
tadeht apfohlu Zuhß nefpeeff, bet pagaidiht, kamehr
latris to noßazzitu eemaffafchannu, to feßßo dattu pirla-
mees naudas no dahldera, few bußß eekrahßß.

Es no firßß wehlu, ta tas, fo Zums nowehleßß.

*) Tas lungs, kas fcho ftauu Wahzu awifßehßm faralßitßß, fakka,
la winfch 10 gaddus no weetas tahß muifchahß kohpis un winfch war-
roht leezmahß, ta to femmi warroht pahrdohßß par dauds dahrgaku
tirgu, kas pizzeßß tomehr wehl neuhßtu par dahrgu, bet pahrdewe-
jam 100,000 rubßus wairaf eeneßtu.

isdohtohs jums par swehtibu un ka muhsu fatizziba, kà ta libbs schim starp mums bijuse, palistu jo zee-tata un ka ta deenàs tahda patte buhtu starp jums un mannu dehtu!"

Kad fanahluschee fainneeki dsirdeja pahr tahdu nezerretu dahwanu, — tad tee preefa affaras rau-dadami pateizahs un tab, pehz fawa eeradduma, wif-fus leelfunga familijas peederrigohs liffa us kreff-leem un us augfchu zeldami teem laimi un labklah-fchanu wehleja. Pehz tam wiffi fanahluschee gahja pee ta ar pufkehni ispuschlota baggati klasta galda, kur Deewa dahwanu bija tit dauos, ka wehla! wehl daschi simti neusaizinati pagastu beedri warreja pehz patilfchanas meelotees.

Mums dikti schehl, ka nesinnam fcha teizama leel-funga wahrdu un tohs pagastus pee wahrda nosault, kam tahds tehws par waldineelu, — jo to gobdu gan tahds tehws pelnijis, ka wianza wahrdu un labbu darbu isflawe wiffa pasaulè un ka tahds tautu dseef-màs teel peeminnehts us wiffi wehlahahm pa-audsehni. Zerram, ka fcho pagastu laudis to gan darrihs.

N.

Kahds wahrds pahr Tschigganeem.

Schee mihtee raddini muhs ne retti apmelle. Daschs wehja-grahbeklis, kad winnam falka: "Wai tew launa naw?" — atbild: "Es nebiju mahjà, kad Deews zitteem taunu dema." — Schis wahrds teescham peepildahs pee Tschigganeem. Tee naw gan wis mahjà bijuschi, kad Deews zitteem taunu dewis. — Tihri beskaunigà wihse winni grabbi zil-wefu zeet. Tà pehrnaja seemà kahbai meitai Tschig-ganeetes uskritufchas us zetta, ar warru atnehmu-fchas drehbes un gandrihs pufs pliftu to palaidu-fchas wakkà. Tapat arri kahdam puifam, us ffolhu eedamam, atnehmuschas maifi un drehbes, mutti zeet' aiseedamas, lai sehns laupohht nebrehtu. — Bet schee beskaunigi zeemai tik leelu lohnu wis ne-warretu wairs wiltt, ja itt ihpafchi muhsu paschu meitinau un feewinu mukliba palihdsjedamu rohlu prettim nesneegu. — Kauns gan teescham, ka muhsu — krittigu kauschu — starpà wehl tahdi atrohnahts, kas tik afli irr, ka sibleschanas zeeni un siblneekem jeb siblneezehni tizz. — Tas jau neween naw ais-leegts fw. Bihbelè, — bet arri dauoslahrt panahhts, ka ar sibleschanu un burschanu zittu nelo newarr isdarriht, kà tillai mulku kautinus peemilt. — To paschu arri grihb parahdiht schee pahra notiffumi, kas nesenn gaddijufchees: Kahda meitina leel tshigganeetei, lai sibljeohht schai wihru. Tschigganeete arr nefarwejahs to darriht. Bet pirms winna fawu ammatu fahloht, winnai waijagohht tahs minnetas meitinas pee Deewa-galda eijamas drehbes atneht, jo tà tas ammatas nes-foht. — Meitina arri — wiffu labbu gaididama darra, lo pawehl. Tschigganeete, drehbes dabbujuse, nu wehl kahdu laizinu pasarwejahs, kahrtis lifdama, sibledama un meitinau ar faldahm zerribahm preezi-

nadama, un tad dohd kahjahm sinu. Meitina pa-leel ais launa, lo nu padarrijuse, kà apstulhota, — un kamehr zitteem stahsta, tikmehr Tschigganeetes pehdas dsiht par wehl. — Tà arri kahda mahmina fuhrojahs us Tschigganeetes, ka ar lohpeem lahga ne-eetohht. Us to Tschigganeete teiz, ka tauns (wels) effohht mahjà. To waijagohht ahra dabbuht. Praffa no mahminas pautu (ohlu), darbojahs ar to pehz fawa ammata uu pagehr laulajamo preefschautu, jo ar to ween warroht tauno, lo nu pautà eefau-luse, no mahjas isneht. Mahmina preeziga, ka tik ahtri us rohlu eet ar tauna isdsihfchanu, atneht preefschautu un Tschigganeete tanni pautu libbs ar tauno eetinnuse aiseet. — Ka drehbes un preefschauts aiseesti, irr sinnams, — bet — kà tad irr ar wihra-dabbuschani un tauna-isnefchanu? — Wai arr irr isdeweet? — Us to katris lassitajs gan pats atbildes. Ai, prahtin, prahtin, nahz jel mahjà! Meitinas un mahminas, fargatees un taunatees wehl tà darriht! Bittabi Suhz faulfschu pee wahrda. Fr. Merg.

S i n n o.

Swehtdeen', 6tà Oktober no pulst. 3 libbs 5 Wehr-manna dahrsa leelajà fahle Rosenbergs kungs atkal tur-rehs latwifku runnu wehl pahr gaisu, lo tuelahht is-rahdihs us dabbigu un stunstigu wihsi. Klausitajeem ja-maffa 20 kap. Biffetes warrehs pee wiina pascha leelajà kaleja-eelà Nr. 49 dabbuht, un swehtdeen' no pulst. 2 tur-pat Wehrmanna dahrsa namma.

A t b i l d e s.

N. 5—n. 3. Schehl man, ka Suhzu farunnafchanohs newarru usneht, jo ta drihs warretu emesli us srihdi zelt nahburgu starpà. Labpraht grihbam meerigi dsihwoht. Nefahds laboums tati-chno tam newarr nahst.

M. 2. py. Pateizohs par Suhzu dahwanu, to usnehtschu gan.

Nr. 2. 3. Kahdas leetas newarram norunnabt ar rasteem. Ka is-dohftees kahdu reis mums fahlftees, tad —

N. 7. N. Suhzu perschi naw derrigi preefsch M. w. A. L.

Andeles: sinas.

Rihgà, 4. Oktbr. Laits lehns.

Linnu - tirgus. Schinnis deenàs maffaja par frohna linneem 45 libbs 56 rub. un par brakta no 30 libbs 37 rub. par birkawu Brakletas linnu - sehlas 9 rub. 50 kap. par muzzu.

Sihka andele. Puhrs lweefchu 5 r. 50 l. libbs — r. — l., rubsu 3 r. 30 l. libbs 4 r. 10 l., meeschu 4 rub. libbs — r. — l., ausu 2 rub. — kap. libbs — l., par puhru. Puhrs lweefchu miltu 6 r. 50 l. rubsu miltu 3 r. 15 l. libbs — kap., bihdeletu rubsu miltu 5 r. — l. meeschu putrainu 5 r. 50 l. libbs — r. — l., grillu putrainu 4 r. 20 l. libbs 5 r. — l., ausu putrainu 6 r. — l., grubbu putrainu — r. — l., slenu 5 r. — l. libbs — r. — l., kartuppetu 1 r. 50 l. libbs — r. Puhds sweesta 5 r. 40 l. libbs — r. — l. Muzza fahls: ser-tana 6 rub., 25 l., balta rupja 6 rub. — kap. fmalta — rub. — l., al-mena fahls — rub. — kap. — Silkes lasdu muzzà 11 rub. 50 l., egu muzzà 11 rub. — kap.

Kaudas tirgus. Walfs banka biffetes 87½ rub., Wids. usfat-tamas kihlu - grabmatas 101 rubl., neustallamas — rubl., Rihgas kihlu - grabmatas 90 rub., Kusjemes usfallamas kihlu - grabmatas 98 rub., 5 procentu uademu biffetes no pirmas leeneschanas 136 rub., no ohtras leeneschanas 133½ rub. un Rihgas Dinaburgas dsel-su-zetta atzijas 122 rub.

Libbs 4tu Oktbr. pee Rihgas atnahfufchi 1755 fuggi, un atgahfufchi 1680 fuggi.

Atbildedams redattehrs A. Leitan.

No jansures atwehlehts.

Rihgà, 4. Oktbr. 1838.

Sluddinafchanas.

See Mahjas weefa lassitaji, kas par scho gaddu wehl narw aizmalkajuschy, mihligi teef luhgti, to malku taggad man peesuhtht.

Ernst Plates.

Mihgas pilsehtas krahshanas-lahdes kantoris no ima Oktober f. g. duhs walla ideenas no pulstien 10 preefsh pufdeenas, lshf pulstien 3 dehz pufdeenas; til ween swehtdeenas un swehtfde nemas nebuhs walla. Bei tatra mehnescha peshbeja deena duhs walla no pulstien 10 lshf pulstien 1 pufdeena.

Krahshanas-lahdes waldischana. Mihga, Septempera mehnesi 1868.

Muhsika-stundas

us puschameem ka arci us siighu muhsika-rishkeem teef dohtas un warr tuhwalas sinas pahr to dabuht no ta funga Wiliam Wetterich pee Pestera basnijas.

Mahjas pahrdohschana.

Kaysehdes muishu (pee Grobines) warr dabuht daschinas mahjas ar labbam semmem un labbam ehtahm lehti par dsimtahm; ka arciosan diwus trohgua.

Igeszeema ta ar N 144 apshmeta mahja lshf ar dahrin pahrdohschana. Skairatas sinas turpar dabujamas.

Weg-Salazges muishu teef muishas lauti un weena pufmuishu no 1869ta gadda Surgeem us renti isdohgi.

Dimi labbi darba stegi teef pahrdohsti leela Mostawas-eela N 130 pee Weifs.

Muishinas no 50 lshf 80 puhruwestahm leehuna ar plahwahm un wiffa inventarijumu ne laht no Mihgas, ta ka mahjas ar ebrbegeem, augtu un faktu-dahrseem, sirgu-stalli un waguhti pilsehtas tuwuma pahrdohdamas. Tuwalas sinas pahr to warr dabuht Gesh-Mihga, leelaja Kalleij-eela N 20, appatschu tahschu.

Rahda grunts-gabbals ar wahrbu "Lahne" pee paschas Gaujas, 20 mesies no Walfas un tuwu pee Gaujenes-Koikilles muishas Biri-trohga teef lshf ar wiffa inventarijumu pahrdohst. Grunts-gabbalam mesha baggatibas, ta ka arci jaw eerritteti ahbolina-lauti. Tuwalas sinas turpar pee ta ihpashneeta dabujamas.

J. Jassch un beedr. Mihga,

nupat no ahsemmehm dabujuschy peesuhtht us par wiffat lehti zennu pahrdohd petrolejuma-lampas un wiffas turkladt peederigas wajadstbas ta: lampu-tuppeles, zilinderus, datti, blekku-tannas preefsh petrolejuma neshanas wot kuhshichanas un t. pr.

Rabbatee labbatas, feenas un gald-pulstieni, ta ka lehdes un jittas pee pulstieem peederigas leetas dabu wifflehtati un ar apgallwochamu piri pee.

Joh. G. Kundt,

pulstien-taifitaja Gsh-Mihga, Kalku-eela, prett eng. magashneet.

Englischu auichamas dsijas

wiffamiffadabes pehrwes teef par lehti zennu pahrdohstas pee Mohra, kalku-eela Nr. 5, no Ahrihgas nehohst pa labbu rehku, kur us burwin jshilte mobris usmahlehts.

No Ahrlawas (Erwablen) pagasta waldischanas tohp wiffem appatschu peeminneem pagasta lohjekleem, kurri ahrupe pagasta usurrah un luru taggadeja dshwes-weeta nojunama, jawr scho peekahdinahs, wizaru trohna un pagasta nodohshanas bes lahbas laweshchanas aismalkaji.

Krohna un pagasta nodohshanas parradneeku wahedi un jif ikkattis parrada.

See Ahrlawas pagasta peederigi: Janne Kirshaknen 4 rubl. 74 sap., wiina dehs Ans 4 r. 74 k., dehs Girth 6 r. 49 k., Mathies Janne Birkhala 20 r. 63 k. Frig Ebige Sahle 20 r. 63 k., dehs Janne 7 r. 24 1/2 k., Eduard Straufe 2 r. 6 k., Ernst Mathies Ansberg 4 r. 12 k. — Pee Ahrlawas-Swes pagasta peederigi: Karl Kirsh 16 r. 24 k., Janne Ansberg 7 r. 33 k. — Pee Ahrlawas-Limbushu pagasta peederigi: Carl Kirshahn Brennsohn 9 r. 44 k., Janne Girth Grunthal 7 r. 60 k., Friedrich Freymann 13 r. 44 k., dehs Gustav 9 r. 44 k., dehs Janne 12 r. 44 k., Mikkel Ulrich Mittenberg 12 r. 94 k., Ernst Ernst Wittenberg 8 r. 24 k., Johann Friedrich Jacobsohn 17 r. 44 k. — Pee Ahrlawas-Pobushu pagasta peederigi: Ernst Frig Ostenberg 13 r. 84 k., Andrit Dravneet 8 r. 44 k., Peter Mikkelstein 8 r. 24 k., Ans Ribel 8 r. 64 k. — Pee Ahrlawas-Poverwables pagasta peederigi: Kirshahn Thalberg 18 r. 89 1/2 k., dehs Gottfried 18 r. 89 1/2 k., Ewald Diederich Kruhning 18 r. 79 k., Kristap Diederich Kruhning 14 r. 45 k., Janne Ristolford 8 r. 24 k., Janne Dattl, Kefewsky 2 r. 6 k., Girth Sutarau 14 r. 29 k., Karl Girth Breede 8 r. 24 k., Thom Kirshahn Ernststein 3 r. 50 k. — Pee Ahrlawas-Sesslaukes pagasta peederigi: Karl Peter Peterjohn 5 r. 20 k., Peter Verul Petrus 4 r. 12 k., Janne Girth Jacobsohn 19 r. 94 k., Karl Frig Petrus 13 r. 44 k. — Pee Ahrlawas-Poprages pagasta peederigi: Janne Frig Dassing 8 r. 24 k. — Pee Ahrlawas-Punien pagasta peederigi: Karl Meijer 8 r. 89 k., Frig Janne Diederichdehs 9 r. 29 k., Girth Janne Behring 8 r. 89 k., dehs Frig 4 r. 12 k., Kristap Grunberg 2 r. 6 k., Ernst Schreikmann 8 r. 24 k., Frig Ans Grunthal 4 r. 12 k., dehs Andrei 2 r. 6 k. — Pee Ahrlawas-Sassmaes pagasta peederigi: Girth Frig Grunfeldt 6 r. 18 k., Mathies Sohl. Siner 4 r. Karl Kirsh, Kuhnneel 8 r. 24 k., Diederich Janne Grunberg 14 r. 44 k., dehs Ernst 14 r. 44 k., dehs Gottfried 5 r. 16 k., Kirsh Binka 9 r. 29 k., Karl Antath. Kuhnneel 14 r. 36 k., Kirsh Ans Behring 4 r. 74 k., Ewald Ansohe Behring 18 r. 78 k. — Pee Ahrlawas-Tingeres pagasta peederigi: Jeannot Girth Reinberg 13 r. 4 k., Gottfried Dte Wlaser 4 r. 74 k., Frig Surre Wensberg 19 r. 96 k., Frig Janne Dsholting 13 r. 4 k., Frig Kirshahn Meijer 8 r. 4 k., Kristap Ulrich Grunfeldt 17 r. 84 k., Janne Krist Friedenber 17 r. 24 k., Inbrit Dief. Engelberg. 4 r. 12 k., Ernst Ans Friedenber 26 r. 34 k., Peter Ewald Drowig 4 r. 74 k. — Pee Ahrlawas-Sunzes pagasta peederigi: Ernst Fridde Herrmann 8 r. 24 k., Kirsh Janne Unbedacht 2 r. 24 k., Kirsh Kruhberg 12 r. 24 k.

Wiffas pilsehtu, pagastu un muishu poltzejas tohp luhgtas, augsham minnetus pagastalohjeklus, kad wiini usrahohst nemarretu, ka tohs usdohnd parradus aismalkajuschy buhtu, ne par wiffam minnus ilgati wares neperurreht, bei tohs paschus, ja waijadstas, bes lahbas prettinmahshanas par arekstantem pee schijs pagastu-waldischanas peesuhtht list.

Ahrlawas pagasta-waldischana tanni 14. August 1868.

Pagasta wezzakais A. Grafmann. — Koch, pagasta stichu.

A. Th. Thiefs, Englischu magashne, Mihga

peedahwa no fama leela krahjuma sirgu pimnetus, labbakohs englischu dehtu- un schlehs-sahgus, dsirkles un fahstuwes.

Weeschus

preefsh magashnes nobehrschanas pahrdohd itti lehti tai kantori no

Otto Muller, Zuhtr-eela N 21.

Labbakohs kaltehtus

Pestherburgas rudsus

pahrdohd

G. Jaaks,

Wolzonna nammu Dohmes basnijai cepretti.

Labbu parka drehbi,

nehallinatu baltu 7 oshlehtes par pelletu jeb silu 6 1/2 " } 1 rubl. pahrdohd prett skaidru naudn " } 3

Johu G. Alnge.

Jaur scheem raksteem teef sinams darrihs ka schu pee Mihgas farlanas daugawas ir weena mahja ar labbam plawahm, kohtu un faktu-dahrseem un labbu swetju us furu nehahdi parradi nehahw, tuhcal pahrdohdani. Skairatas sinas isdohs tas mahjas fainneel katra deena. Schu Weischu damba dalka N 3.

Wiffadas grahmatas Latweeschu walloda ir par pilsehtas sirgu dabujamas pee

Jahn Tirshlt, Seesere, Zschu kreife.

Mihleem andes-drageem ka arci teem, kas jawas waijadstbas deht prezji bruhle, pedawajam tassiju, tehu, zukturn, smallus wirzes, dascharas willas- jeb dsija-pehrwes un t. j. pr., un apsholam karas prezjes par lehti sirgu pahrdohst

Karl Busch un beedris,

Sinder-eela N 24, netaht no Daugawmallas.

Simmen- sehlas un pibladshu- phgas teef pirtkas Balloshu-mushu Scheltina fabrik.

Pahrdaugawa us Manta dambja W. Borchertia miltu-magashne ir dabujami no prischeem ahsemmes rudsseem malti rupji milli.

Netaht no Lanta tuhka-fabrikas ais Danguwas teef gabbals faruppek- semmes no 10 puhreem isshahdjama us renti isdohst. Tash tuwalas sinas warr dabuht Plates funga briftu-nammu, pee Pestera basnijas.

Tai nakti no 26ta us 27to Septor. Wimba-trohga Pee Pesther. schoffejas stigs ar wahgeem un 9 pudri linu-sehklarim isfagis tizzis. Tam, kas sagli peerahda, tilz Wezz-Bannaga mahjas-weeta, Kalku-eela, 25 rubli subr. par pateizibas algu ismalkaji.

Prinzis wai kalleja-sellis?

(Stat. Nr. 38.)

„Bet Klährite manni mihto! Kas sinn', wai winnaas mihlestita nebuhs til stipra, ka par neko nebehda, ne par paschu kaunu, kad til ween mannim warr peederreht! Es winnu paschu prassischu. Winna patti lai spreesch, wai mannim jaet, jeh wai wehl warru palitt. Scho waktar' wehl eefchu pee winnaas un tad redseem, fo listens un mihlestita mannim nolehmuſchi. Bet to swehreju“ — pee ſcheem wahrdeem winsch pazehla labbo rohku — „ka ar zilneku firdim nespehleschu. Pee ta paleeku: kehnienees firds wairal' newell ka ubbades firds! Un nu, Ludwikt, paleezi meerigs un prahigs un nemm labbi gaumâ, kas, tew' jadarra!“

Ludwikis aigahja us sawu lohrtelt un turpat palikka wiffu deemu. Waktarâ fainneeks dsirdeja ka Ludwikis dseedaja. Bet ta dseedaschana bij behdiga, noſkumſchanas un ilgoſchanahs pilna, ta ka faimineekam to dsirdeht affara par waigeem birra. Laitam weefam tahtumâ lihgawina — ta faimineeks dohmaja — un dseedatajs pehz tahs raudoht un ilgojotees.

V.

Prett waktaru Ludwikis dewahs us smehti un selkeem fazzija: „Schodeen naglas nekalschu, rohka druffku peekuffufi. Bet juhs, puifchi, strahdajat kreetni Kad darbs heigts, tad nahkat pee melna ahſiſcha. Tur us mannu rehkiu allu dserfeet pehz patifſchanas. Es malkaschu.“

Ta fazzijis Ludwikis eegahja dahrsâ. Bet setti fazzija sawâ starpâ: „Tas taf laitam nekahds ritigs kalleja sellis nebuhs un Klährite lai fargajahs, ka tai flitta flawa nezeltahs ſcha ſmalta kundſhaa deht. Tad tas Sahnis Werners winnu wairs nenems.“

Klährite attal fehdeja pee kastanjes lohka un ſchuwa. „Klährite,“ — ta Ludwikis — „ſtattees mannim azzis!“

Klährite pamafhtinam galwu pazehla. Ludwikis redseja, ka winna bij raudajufi.

„Klährite, kam tahda noſkummuſi effi? No ka tawas aztinas til farfanas?“

Til fo Ludwikis ta runnaja, tad Klähritei attal affaras birra no azzim.

„Al, Klährite, kad tewi pirmo reis tiffu redsejis, tad preeziga un luſtiga biji. Kam tad nu tahda behdiga effi?“

„Patti to nesinnu,“ ta Klährite ar kluffu balſi fazzija.

Bet Ludwikis winnu nehma pee rohlas, un ta ka luhgdams fazzija: „Klährite, mannim ar tew jarunna, bet ne tē, bet zittur, kur neweens newarr dsirdeht.“

Klährite fanehma sawus ſchujamus rihtus un

Ludwikam fazzija, lai tai lihds nahtoht istabâ. Kad rohku peelikka pee durwju klinka, tad Ludwikam rohka trihzeja un firds stipri puſteja. Daschâ ſlatina Ludwikis bijis, kur lohdes ka bittes ap winnu ſwilpojufſchas. Nahwe dauds reisahm Ludwikam karralautâ lihdsâs ſtahwejuſi. Bet ta winnam firds nefad nau trihzejuſi un drebbejuſi ka taggad.

Ludwikis istabâ eegahjis, atradda Klähriti pee lohga ſtahwoht. Winsch to aplampa un fazzija: „Nekad wehl tahdu ſkaiſtu un nenoseedſigu behrnu ne-efnu redsejis ka tewi! Klährite, es tewi mihtoku ar wiffu ſpehku. Mannim ta ap firdi, itt ka mannim tew' us rohlahm buhtu janemm un ja-tj-nefs laukâ is ſchahs mahjas, is ſchahs pilſſehtas, wiſſbeefakâ meſchâ, kur neweens muhs neredſ un paſiſt un tur es ar tew' lohpa gribbetu dſihwoht wiffu sawu muhschu!“

„Klährite, nu ſall' mannim, wai tu manni arri mihto? Wai tu manni mihtodama wiffu warretu uppureht un panest? Wai lihds ar mannim gribbi aiseet no ſchejenes? Wai mannim par lihgawinu gribbi palitt?“

Un arri Klährite aplampa sawu mihtato un sawu galwu pee Ludwika kruhtim guldinadama gawileja: „No wiffas firds tewim gribbu palitt par lihgawinu un par laulato draugu! Ja wezzakus praffiſi, tad nefazzifchu wis: ne! Un buhtu tu arri tuffch ka ubbags, tad tomehr es tewim lihds eetu un lihds ar tewim deedeletu un mannim buhtu ap firdi, itt ka kehnienei! Ja, Ludwikt Pruhſis, labprah tewim gribbu buht par uſtizzamo lihgawinu un par laulato draugu!“

Bet Ludwika gihmis pahwehrtijahs peepeschi un winsch palikka lohki noſkummis. „Es ſewim efmu swehrejis, ka Klährite mannim buhs swehta un ne-aiſtilta, es ſcho ſaldo firſninu negribbu wis ſalauſt.“ Ta pats pee ſewis fazzidams, Ludwikis mettahs zeltos Klährites preeſchâ un ar noſkumſchanu us winnu ſkattija.

„Ludwikt, Ludwikt! fo tu darri? Ujellees taf! Ka tu tad warri ſemmē meſtees mannis nabbdſites preeſchâ?“

„Klährite, man' ar tew' jarunna. Ja es tewi ta nemihototu no wiffas firds, tad es warrbuht kluffu buhtu zeetis un sawu laimi buhtu bandijis. Bet tu effi ſchkihſta un ſkaidra un es arri no tahleenes tewi gribbetu peeminneht ar preezigu firdi. Un redſ, Klährite, tapehz tē guſtu pee tawahm kahjahm un tewim gribbu fuhdſeht sawu grehku un sawu mihleſtibu.“

Klährite trihzeja ka apſas lappa. „Sawu grehku mannim gribbat fuhdſeht? Tad laitam leelu nedarbu effat darrijufchi? Juhs warrbuht effat behglis, kas is zeetuma behhſis? Es efmu dsirdejuſi, ka tahdas leetas daschureis noteekoht.“

„Un ja nu teefcham ta buhtu“ — ta Ludwikis —

„Ja es tahds nabbaga behglis buhtu, wai tu manni aifraiditu? Wai tu manni teefai usdohtu?“

„Pasarg' Deems! Es Suh's apflehtu preefch wiffas pafaules. Es ar jums behyту wai lihds pafaules gallam!“

Ludwika firds warren stipri kustinajahs. Winsch panehema Klährites rohku un to butschaja.

„Klährite, Klährite, kam ne-effi weens firda-behrns? Klährite pafmehjahs. „Es weens firda-berns? Tas gan buhtu smulki, tad mannim buhtu frohnis us galwu!“

„Klährite, tewim jau irr frohnis, mihlestitas un nenojeedstibas frohnis! Nu klauf'! Skatt' mannim azzis un tizzi, ka blehdis ne-esmu. Man' tewim tas jafuhds. Es tas ne-esmu, par to isseekohs. Un ja tawam tehnam esmu fazzijis, ka ammatu gribbu mahzitees, tad tas bij eemeflis ween. Tadeht esmu nahzis, ka tewi warretu redseht!“

„Ka tu manni warretu redseht?“ tā Klährite.

„Kas tad tewim par manni bij stabstijis?“

„Tas Sahnis Werners, tas mannim par tewi stabstijis. Winsch mannim fuhdsaja, ka tu winnu ne-mihlojohit un par winnu neso negribboht simaht. Mannim atkal Magdeburgas krepotā ar garro laiku bij jafaujahs un tā tad mannim prahta nahja, flattitees ar fawahm paschahy azzim, kahda ta Klährite ihsti esfoht un tahda wihse fawu laiku kaweht. Es jau nesinnaju, ka tu tahda skaisa un mihlojama meita effi un ka tewi par til ihfu laiku til karsti mihlofchu. De manna weeniga aifbildinaschanahs. Es biju nahzis johkotees un redsi! nu ar johkeem pagallam. Es tewi mihloju no wiffas firds un no wiffas dwehseles.“

„Un kam tad tadeht til noskummis effi?“ tā Klährite prassija. „Kapehz til behdigs us mannim skattees? Ja tu manni mihlo, tad jau wiss irr labbi. Es tewi jau arri mihloju un tehws tam arri pretti nebus, jo tehws manni turr' mihlo. Un ja winnam fazzischi, ka to Sahni newarru prezzeht, tapehz ka tewi mihloju un tapehz ka manni gribbi apprezzeht —“

„Ak, Klährite,“ — tā Ludwikis — „ta jau irr ta leeta, ka tehnam nedrihftu fazzihit, ka tewi mihloju un es tewi jau newarru apprezzeht!“

Klährite stipri eebrehzahs un uslehza itt tā behgt gribbedama.

„Klauf' taf! klauf' lihds gallam, Klährite. Behzat' manni pehz patilshanas warri iskihweht. Bet ne-eij prohni, lihds kamehr lihds gallam buht' klaufijuh!“

„Suh's manni newarrat apprezzeht? Wai Sums tad jau seewa irr?“ tā Klährite prassija ar trihzedamu balsi un ar drebbedamu firdi.

Winsch galwu krattija.

„Ne, seewa mannim nau, es esmu puifis, bet tomehr tewi newarru apprezzeht.“

„Un kam tad ne, Ludwikis? Kam tad ne, ja tu manni mihlo?“

„Tapehz ka winni to nefaus, tapehz ka pafaule starp mums speedisees. Klährite, klauf', es tew' weenu stabstu teifschu!“

„Es tew' stabstischi par weenu prinzi, kas irr tahds zilweks, kas us to pasuddinahs, par seelmanni buht un kas nedrihft pehz fawa prahta darriht, tā zitti zilweki gan dohma, ka printscham nefas nefaitohit, bet winni nestin' wis, zil printscham jazeefsch. Tas nabbaga prinzis, par to rinnaju, dauds irr zeetis un leelas fahpes winna dwehsele apehnojufchas. Un tas prinzis dohmaja pats pee sewis: Mihlestiba lai remde mannas fahpes, es eefschu un meleschu fewim lihganawu un aifmiesfichu tahs wezzas behdas. Klährite, wai manni dsirdi un faprohti?“

Klährite metta ar galwu.

„Ja, Klährite! es esmu tas prinzis. Gohlodams esmu nahzis bet nu ar gruhstu firdi preefch tewim mettohs zekods un luhdu: peedoht' mannim, Klährite, un ja gribbi un ja warri, tad mihlo manni un effi mans peederrums!“

Klährite uslehza us fawahm fahjahm un fawas rohkas Ludwikam israhwa.

„Uskatees, printscha kungs, un klaufat, kas man' Sums jafakta. Suh's apiam effat darrijufchi un mannim sehehl, ka jafakta: Suh's ne tā prinzis effat darrijufchi, bet tā blehdis. Kahdu taunu Sums biju darrijufchi, ka tā effat atnahufchi un mannu firdi effat apstulbojufchi un pahwabrejufchi? Wai Suh's dohmajahit, birgera meita spehles pehz deesgan labba effoht? Wai dohmajat, birgera meitas firds masal' welkocht ne tā prinzeffes firds?“

„Sawu laiku gribbejahit kaweht? Wai ta gan peeflahjiga laika kaweschana, nabbaga meitai nafi firdi eedurt? Kaumatees, Kungs, tā gohda zilweks nedarra wis!“

Pasemmigs un klufs, tā nabbags grehzineeks, firda dehls stahweja birgera meitas preefcha.

„Peedoht' mannim, Klährite!“ tā prinzis fazzija un fawas rohkas tā tā luhgams pazehla.

„Ne, es Sums nepeedohtu wis! Suh's manni effat apmellojufchi un peewihlufchi. Kahdu taunu es nabbadsite Sums esmu darrijufchi, ka til neschehligi un wiltigi prett mannim effat darrijufchi?“

„No mannim effi darrijufchi? — tā prinzis —“

„Tu mannim neso ne-effi darrijufchi, til ween ka nenojeedfiga biju un schkihsta. Ja tu tahda skaidra nebuhtu tā pukkite, tad preezigi fawu labbu laimi buhtu fanehmis. Es wehl kahdas deenas ar tewi buhtu spehlejis un tad aifgahjis. Bet tewi, Klährite, es negribbu peewilt. Tewi es mihloju un ka tewim neslehpju, kas es esmu, pee ta warri atfart, tā tewi mihloju. Un ja tas irr teefa, ka tu manni mihlo, tad parahdi ir tu to!“

„Un tā tad es Sums to warretu parahdiht?“

„Parahdi mannim fawu mihlestibu zaur to“ —
— tà prinzis — „ka mannim libds nahzi. Es
tewim swehreju, ka nekad tewi, neatstabschu. Kas
mannim peederr, tas arri tewim lai peederr! Wai
gribbi, Klährite? Wai mannim gribbi libds nahzt
libds pafauls gallam, tà pirit effi fazzijusi? Sche
manna firds, bet fawu rohfu un fawu wahrdu, to
flaidri fallu, to tewim newarru doht. Ja tewim
peeteef, ka fluffumã mannim peederri. —“

(Us preefschu beigums.)

War darba = laudim un darba = algu.

(Stat. Nr. 40.)

Schee wahrdi naw kã pa fapneem runnati, bet
irr flaidra pateefiba, to katra laikã warr peerah-
diht un darba=deweju wahrbus peefault. Tapehz
wajadseja gan apdohmaht, ka ta naw wis strahd-
neefu waina ween, kad winni sohlg, mello flinko un
wiffus zittus grehkus barra, wajadseja apdohmaht,
ka 30, 60 un 90 gaddu wajaga, kamehr atkal
darba=deweji zaur labbu preefschshmi strahdneefus
warr us labbu zettu greest. Wai tas taggad no-
teef? Mas ween dsird. Sliktums kaudis abtrak
isplahstahs, kã labbums, tapehz weens zilweks warr
dauds zittus us fauneem zesteem west. Strahdnee-
fus taggad us labbu greest irr tohti gruhti, tapehz
ka flkumi un laik gluschi zittadi palikkuschi. Kad
arri schur un tur dsird, ka zitti darba=deweji fawu
wainu atfimmusch, ka tee ruhkti augti muhsu lai-
kõs smelle, fahf nu strahdneefus glaudihf, tad tas
irr til pat dauds, kã smiltschu-graudinsch prett kalnu,
un dasch darba=deweis to nedarra wis tapehz, ka
tam tà wajag buht, bet tapehz, ka ar to gribb
preefsch laudim un pafauls israhditees un leelitees.

Bet nu japrassa, zif leelai tad darba=wihra al-
gai buhs buht?

Us tam irr gruhti atbildeht un ar weenu flaitli
to newarr isfazzihf, jo katra weeta ne=eet wiffas
leetas weenadi.

Ir deesgan par to pahrdohmahts, zif darba=wih-
ram ar wiffu pamillju par gaddu naudas wajad-
setu, lai warretu istift. Katra apgabbalã jau tas
gan isrehkinahf, zif wajagohf, bei wai schee rubti
un kappeifi wiffur un katra weeta peeteef, tas irr
zitta leeta. Naudas wehrtiba nepaleef weenadi, bet
ahtri zekahs un kriht un tas rublis, kam schodeen
wehl 100 kappeikas, naw wis wairs tas rublis,
kas winsch preefsch 20 gaddeem bij, jo ar winnu ne-
warr wairs til dauds nopirkt, kã tolak. Naudas
wehrtiba irr masaka palikkuse un tur pretti tahs
pirkamahs leetas dahrgakas tikluschas. Kad nu
strahdneefam gribbetu tahdu lohni doht, kã preefsch
20 gaddeem, tad ta nebuhtu wis tahda lohne,
kã peenahfahs. Zittu reis rehkinaja ohrtu (30 kap.)
par deenu, bet kursch strahdneefs taggad par to
strahdahs?

Tapehz ka rublis un kappeika nestahw ar ween
tai pascha wehrtiba, jau daschã weetas pehz zitta
mehra strahdneefu lohni ismehro, un schis mehres
irr rudsfi. Rudsfi wiffur preefsch maifes wajad-
dfigi; schahs labbibas wehrtiba irr katra gaddu tahda,
kãhdi rudsfi wiffã pafauls no=auguschi. Kad nu
katris darba=deweis fawã widdã isrehkinajis buhtu,
zif mahrzinu rudsu wajadsetu peenahfamas lohnes
weeta strahdneefam par deenu doht, tad to warr lehti
naudã pahwehrt. Nemsim p. pr. tà: Nr 16
mahrzinahm rudsu strahdneefam algas par deenu
peeteef, kad pubrs 130 mahrzinas well un 3 rubli
30 kappefi maffa, tad naudã tas buhtu 130: 330
× 16 = 41 kap. weffelõs flaitkõs. Ja nahfo-
schã gaddã buhtu rudsfi lehtafi, tad arri strahdnee-
kam buhtu masaka lohne, jo winsch par to warretu
tahs wajadfigas 16 mahrzinas rudsu pirkt. Tapat
wajadsetu lohnei leelafai buht, kad rudsfi dahrgi
paliktu, jo tad strahdneefs ar 41 kap. newarretu 16
mahrzinas pirkt. u. t. pr.

Darba=dewejam tas sinmans newarr patist, kad
lohne leelafa jadohd bet ja winsch tà maffahs,
tad winnam arri strahdneefu — labbu strahdneefu
netruhks.

Kalps, kas schinnis gaddõs 50 rubtus lohnes
dabbu, strahda taggad masak un irr pahrgalwigaks,
warr arri lehtaf us zittu weetu aiseet, nekã zittu
reis, fur winnam wajadseja labbam strahdneefam
buht, kad 30 rubtu lohnes dabbuja.

Strahdneefu us semmehm truhft, tapehz jautasim:

1) woi strahdneefu masak palikkusch, ka
papreefschu? — Nau masak, jo if gaddus winni
leeleem pulkeem eet us zittu mallu, fewim leelafu
petau melleht;

2) woi darba wairak tizzis? Par scho
leetu us preefschu runnasim;

3) woi taggad semmes=lohpejeem wairak
kauschu wajaga, kã pa preefschu? Daschu
reis wajaga wairak, daschu reis arri ne;

4) woi pee zitta darba wairak warr pel-
niht, nekã pee semmes=darba?

Us pirmo un trescho jautaschanu jau irr atbil-
dehts, tadeht tilkat par ohtru un zetturtu runnasim.

Kad apdohmajam, ka taggad wiffadas jaunã
leetas teel eerittetas un katram zilwekam brihw eet
un strahdaht, fur gribb, tad mannisim, ka dauds
strahdneefu semmes=darbu atstahj un melle fewim
zittur petau. Jo garree fabriku sfurstei muhsu
laikõs aug ahtri kã fehnes ruddeni no semmes,
dselsu zetti teel wiffã plattã walsti leeliskam buh-
weti. Tã wajaga dauds strahdneefu, to jau katris
sinn, tapehz darba=zilwekus nemm no zittahm tah-
lahm weetahm, ja tai apgabbalã nepeeteef. Darbs
un petau teel leelã mehra isfohliti, darba mekletaju
mas, tapehz fabriku lungam jadohd leela lohne, lai
strahdneefi nahf. Tã nu naw nefo brihnetees, kad
strahdneefi semmes=darbu atstahj un fabriku jeb pee

dseltes zetta darbu melle. — Leelata pelna un leelata brihwiba if katram patihf.

Wiss wairaf jaunekki eet pilsehtôs un fabrikôs. Pilsehtâs warr daudj weeglat deenestus dabbuht, kâ us semmehm. Us semmehm kalps un kalpone nodohdabs darba=dewejam ar wissu fawu spehku, un mas laika atleef, no gruhsta un rupja darba atpubstees; lohne leelabs masala, ka pilsehtâ, kad maist drehbes; kohrteli u. t. pr., ko darba=deweis dohd, naudâ nerehkina. Fabrikê irr nosazihst darba-laiks, fwehtdeenâ un fwehttôs nemas naw jastrahda, pehz pabeigta darba strahdneeks warr eet un darriht ko grihb, darbs teef faufâs un siltâs weetas padarrihts un beidsot pelna labba. To us semmehm neatraddihs. Darbs pilsehtâ weeglat, laika-lawelis katrâ brihdi pee rohkas. Wissas tahdas leetas labbina strahdneekus, lai nahf us pilsehtu, un tapehz pee semmes-darba tauschu truhft. Semmes-kohpeis newarr no weenas weetas us ohtru kluht, tâ kâ fabrika lungs. Kad fabrika lungam leelabs, ka winsch tē ne ko newarreh pelniht, tad winsch fabrika nebuhwe, jeb jau eeriktetu pahrdohd un eet zittur; to semmes kohpeis newarr; wiinam faws lauts jakohpj, lai buhtu labs moi slihts. Semmes-kohpeis newarr tâ us preekschu sinnahf, kâ fabrika lungs, zil wiinam pelnas buhs. Fabrikants jau 4 mehneschi us preekschu sinn, zil pelnihs, kad prezze gattawa un tapehz warr leelatu lohni doht, bet semmes-kohpeis ne desmit lihds peezpadsmit mehneschu us preekschu newarr sinnahf, zil wiinam tahs prezzes un zil dahrgi winsch to prezzi warreh pahrdohf. Tapehz wiinam wajadsehs waffarâ un seemâ weenadas lohnes doht.

(Nis preekschu wehl.)

Taure un Swilpis.

Swilpis. Labwaffar, Taure! Wai jau til agri taifees us duffu?

Taure. Rihstâ attal agri jazekabs, kad tad dabuhhs gulleht, ja laiku pee meera ne-ees. Bet kas tad Lew notizzis, ka til nobihjees scho waffar atnahzi?

Swilpis. Lassiju schodeen awises, ka Spahneefchi sahloht dumpotees un par to tâ fabihjohs, ka newarreju meerâ liktees, pirms ar Lewi isrunnajees.

Taure. Kas tur ko bihtees, moi tad mums par to kas kaitehs?

Swilpis. Sinnams, mums gan nekaites, bet kas tad warr flaidri sinnahf, kâ isdohdabs, kad sahlf Spranzuschi starpâ maistees. Warr buht, ka tad karsch pa wissu Ciropu iszekabs; un tad mums arri us ahdas ees.

Taure. Nebihstees jel no hubbuta — tahds leels karsch newarr wis til drihs iszeltees; un ja tâ buhtu, tad jau mehs arri no tam ko sinnatu.

Swilpis. Lat tad tâ nu irr un paleef. Bet

fahf jel, kâ tas nahfabs, ka laudis tur us weenreis sahlf dumpotees?

Taure. Tur irr garra teikschana. Es lassiju stabstu gramatâs, ka schi dumpofchanas sehla jau effohf preeksch kahdeem diwidesmit gaddeem eesehta un til taggad wehl usdihguse.

Swilpis. Kas tad ta par sehllu?

Taure. Kas tad zits, ka naudas fabriba.

Swilpis. Tu brihnums! kâ til kur kas noteef, tâ tuhlin nauda arri irr starpâ. Kâ tad wiina tē warreja dumpi zelt?

Taure. Stabstu gramatâs warr if katris lafsiht, ka Spahneefchi katru gaddu (pehz muhsu naudas) dewini un weenu pufs millijonu rubtu paradu taifohf.

Swilpis. Tad gan laikam wiinneem pulka isdohschanu.

Taure. Sinnams, tee wihri, kam par walsts naudu jagahda, fawas keschas bahsch pilnas. Pawalstneefem malfaschanu deesgan, p. pr. kas grihb gawenu-laikâ, bes ween peektdeen un tai neddelâ preeksch leeldeeahm, gattu ehf, tam jamakfa zil ne zil. Ar scho naudu, kas zaur tam sanahf, irr nospreests nabbageem tautineem palihdseht. Bet Spahneefchi tohs 12 millijonus isdohd preeksch zittas walsts buhschanas — nabbagi lai baddu zeesch. Par to arri Spahneefcheem ihpafschas nodohschanas jamakfa, zil katris wihna, gattas, malkas, ahdas u. t. p. isbruhke. Kad par pr. wehrfi kahwa, kas 100 rubtus pehz muhsu naudas malka, tad waldischanai no ta wehrscha wehrtibas nahfabs 4 rubti, un wehl ihpafchi par katru mahrzinu tahs pafschas wehrscha gattas kahda masa nauda jamakfa. Wehl tablat: Kad tur fewim mahju ihre un par to malka 100 rubtu, tad krohnim no ta nahfabs 4 lihds 6 rubti: tâpat arri tew jadarra, kad kahdu muishu us rentes nemmi, arri tad no katra simta, ko ta rentneekam malka, tewim 4 lihds 6 rubti krohnim jamakfa; kad Lewim nauda un tu wiinu leez us intressehm, tad arri krohnam no katra simta 4 lihds 6 rubti jamakfa. Kapehz? tapehz, ka tewim nauda irr un tu wiinu us intressehm dohdi.

Swilpis. Sinnams, tad naw wis brihnums, ka dumpis zekabs. Es effu daudj reis nomannijis, ka pee mums arri ar to naudas waldischanu warr buht warretu zittad eet. Mehs malfajam gan pagast lahde if gaddus trihs rubti, mettam basnizas uppure, bet nedsirdam, kur wissa tahda nauda paleef; eekriht ka uhdeni.

Taure. Pagaid ween, pagasta wezzakee mums ihstâ laikâ gan sinau dohs.

Swilpis. Tas buhtu gauschi labbi; tad buhtu ko klaufitees un ko pahrspreest, wai arri ristigi leetâ likta.

Atbildedams redaktehrs A. Leitan.

No zenfures atwehlehts.

Rihgâ, 3. Oktober 1868.